

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

De Samenkomst (Ledegem, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2022J180
December 2022

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert NV
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2022

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek.....	7
1.1	Administratieve gegevens.....	7
1.2	Onderzoeksopdracht	9
1.2.1	Doelstelling	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden.....	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode.....	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie.....	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie vindplaatsen	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	12
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.4	Assessmentrapport	13
1.4.1	Introductie tot het projectgebied	14
1.4.1.1	Ruimtelijke situering	14
1.4.1.2	Geplande werken	15
1.4.2	Fysisch geografische en geologische situatie	18
1.4.2.1	Landschappelijke situering	18
1.4.2.2	Tertiaire lithostratigrafie	21
1.4.2.3	Quartaire lithostratigrafie	22
1.4.2.4	Bodemvormingsprocessen.....	23
1.4.3	Historische en archeologische voorkennis	24
1.4.3.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	24
1.4.3.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	27
1.4.3.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen.....	28
1.4.3.4	Huidige gebruik en verstoringen	31
1.5	Synthese	34
2	Bibliografie	36

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).	8
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).	15
Figuur 5: Rioleringsplan (bron: opdrachtgever).....	16
Figuur 6: Inplantingsplan (bron: opdrachtgever).	17
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).....	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).....	19
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).....	20
Figuur 11: Hoogteverloop, N-Z.	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)... ..	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	28
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	28
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	29
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	29
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).	30
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	31

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalgig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	32
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalgig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).	32
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalgig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).	33

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	7
--	---

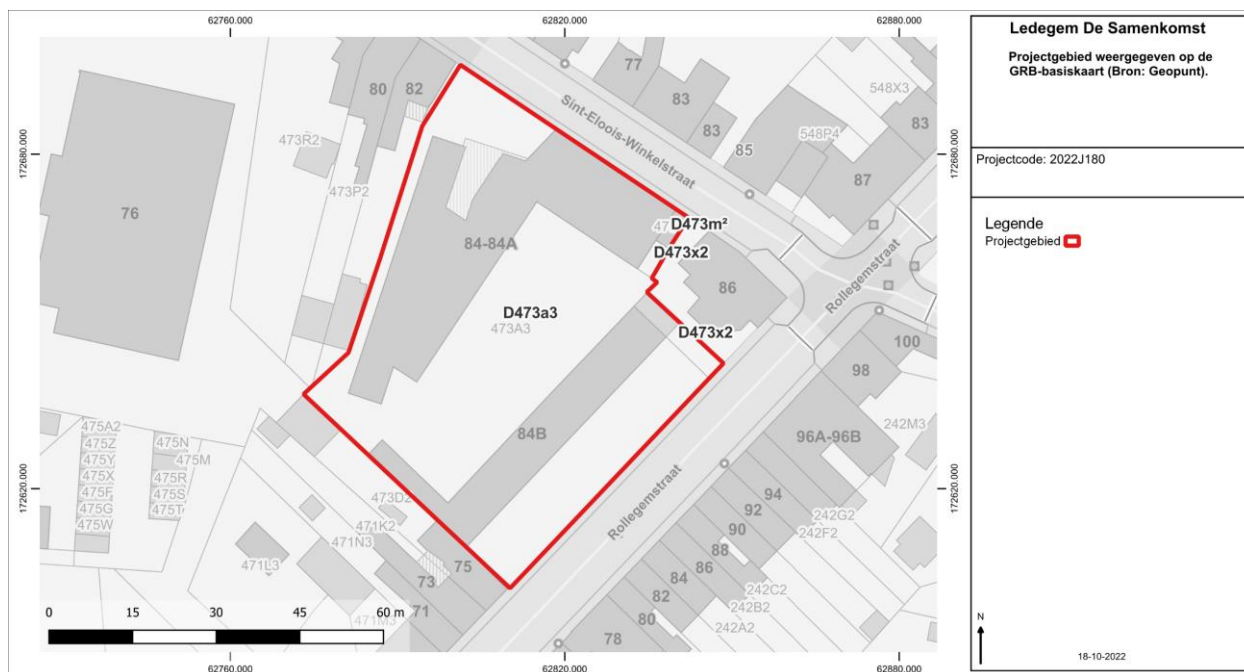
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

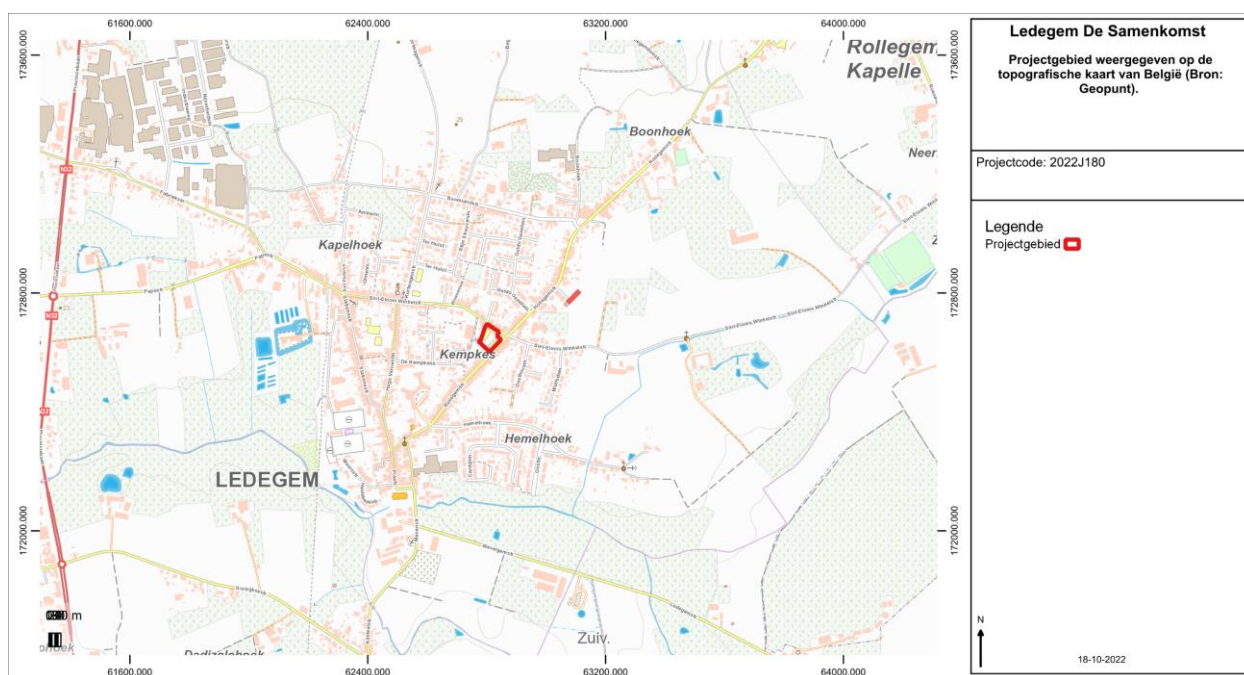
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Ledegem
	Deelgemeente	/
	Postcode	8880
	Adres	Sint-Eloois-Winkelstraat – Rollegemstraat 8880 Ledegem
	Toponiem	De Samenkomst
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 62725$ $Y_{\min} = 172590$ $X_{\max} = 62886$ $Y_{\max} = 172701$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Ledegem, Afdeling , Sectie D, nr's: 473a3, 473x2, 473m², Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van de bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 3797 m², vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning. Het plangebied is op heden bebouwd. Deze bebouwing dient eerst verwijderd te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Ledegem De Samenkomst werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

Er is in het verleden reeds een bekrachtigde archeologienota opgemaakt met **ID 23991**. Deze archeologienota werd toegevoegd aan de sloopvergunningsaanvraag. De huidige archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van de geplande nieuwbouw. In de vorige nota werd rekening gehouden met het bouwrijp maken van het terrein. Het advies blijft ongewijzigd.

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en de verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen

1.3.3 Historische context en bekende archeologie vindplaatsen

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek. De recente onderzoeken die voortvloeiden uit archeologienota's zijn geraadpleegd via loket.onroerend.erfgoed.be.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische bronnen, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen die zowel via Geopunt als via het Nationaal Geografisch Instituut (Cartesius) ter beschikking worden gesteld. Bijkomende cartografische bronnen zijn waar relevant bekomen via verder archiefonderzoek.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971, ter beschikking gesteld via Geopunt.

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Introductie tot het projectgebied

1.4.1.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Ledegem, in de provincie West-Vlaanderen. Ledegem grenst ten noorden aan Roeselare, ten oosten aan Lendelede en Kortrijk, ten zuiden aan Wevelgem en ten westen aan Moorslede. Het projectgebied zelf grenst ten noorden aan de Sint-Eloois-Winkelstraat en ten oosten aan de Rollegemstraat. De dorpskern van Ledegem situeert zich ca. 560 meter ten zuidwesten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Geplande werken

Er is in het verleden reeds een bekrachtigde archeologienota opgemaakt met **ID 23991**. Deze archeologienota werd toegevoegd aan de sloopvergunningsaanvraag. De huidige archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van de geplande nieuwbouw. In de vorige nota werd rekening gehouden met het bouwrijp maken van het terrein. Het advies blijft ongewijzigd.

1.4.1.2.1 Bestaande toestand

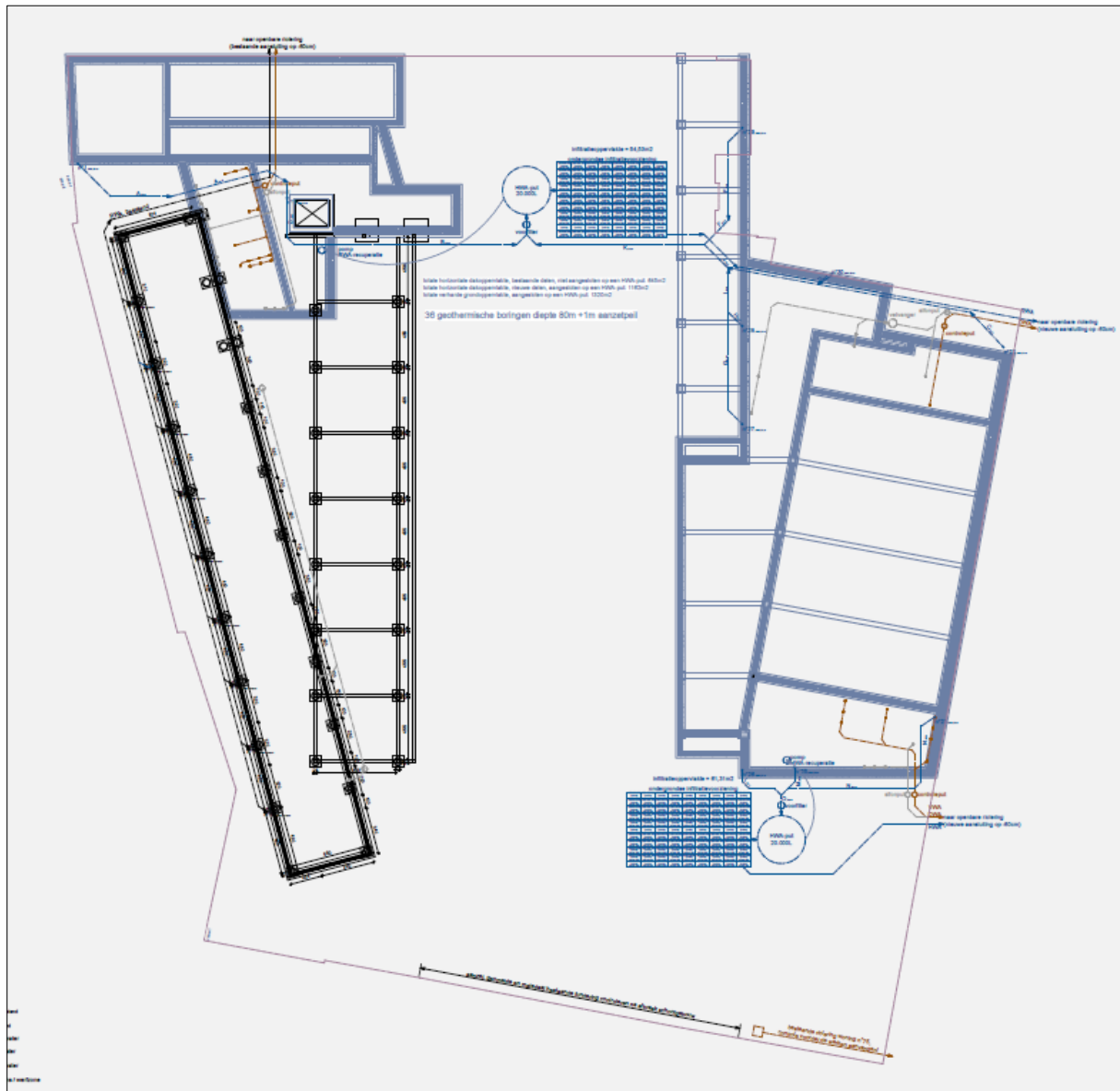
De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 3797 m². Binnen de projectgrenzen situeert zich op heden een cultureel centrum en een voormalige school. Op heden is ca. 1650 m² van het terrein bebouwd, aan de oostzijde situeert zich een stuk groenzone. De rest van het terrein is verhard. De sloopwerken zijn op heden nog niet gebeurd.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de sloop van alle bebouwing en de uitbraak van alle verharding. Na de sloopwerken wordt een nieuw park voorzien in de zone van de oude speelplaats en wordt een polyvalente zaal gerealiseerd aan de zijde van de Rollegemstraat. De nieuwbouw wordt gefundeerd door middel van sleuffunderingen tot vorstvrije diepte (ca. 90 cm-mv) en een vloerplaat (ca. 50 cm-mv). Voor de buitenaanleg moet rekening gehouden worden met een bodemingreep van ca 50 cm-mv. In kader van de geplande werken moet tevens nieuwe riolering aangelegd worden.

Figuur 5: Rioleringsplan (bron: opdrachtgever).

Figuur 6: Inplantingsplan (bron: opdrachtgever).

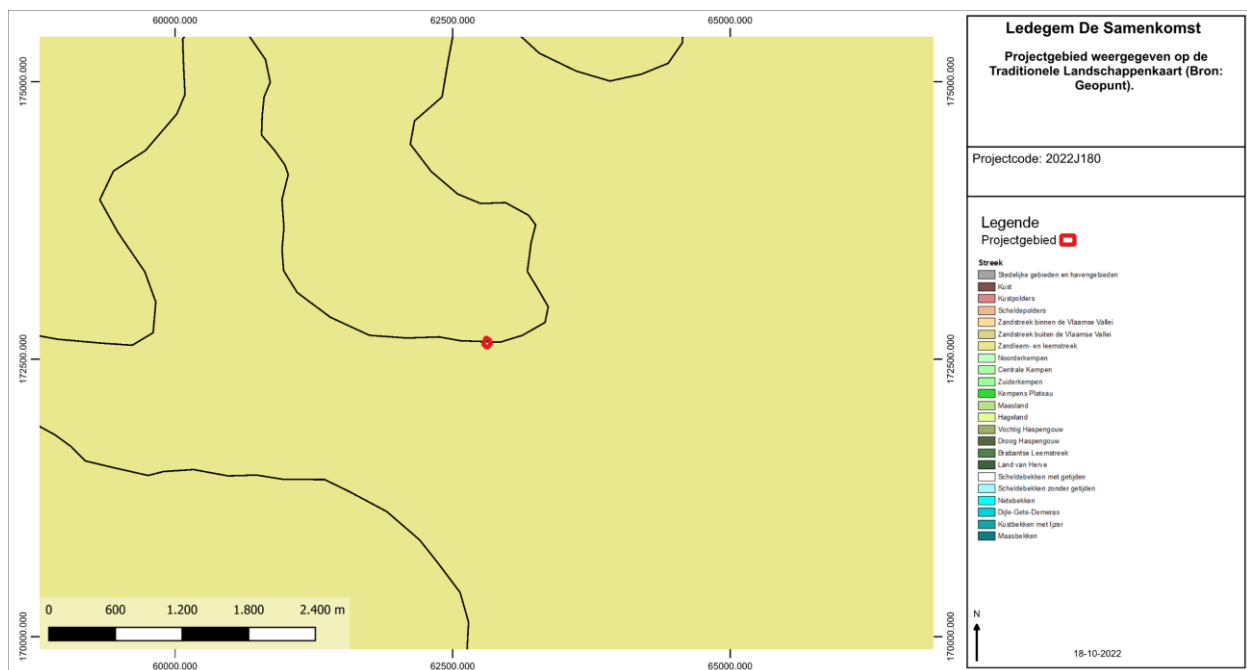
1.4.2 Fysisch geografische en geologische situatie

1.4.2.1 Landschappelijke situering

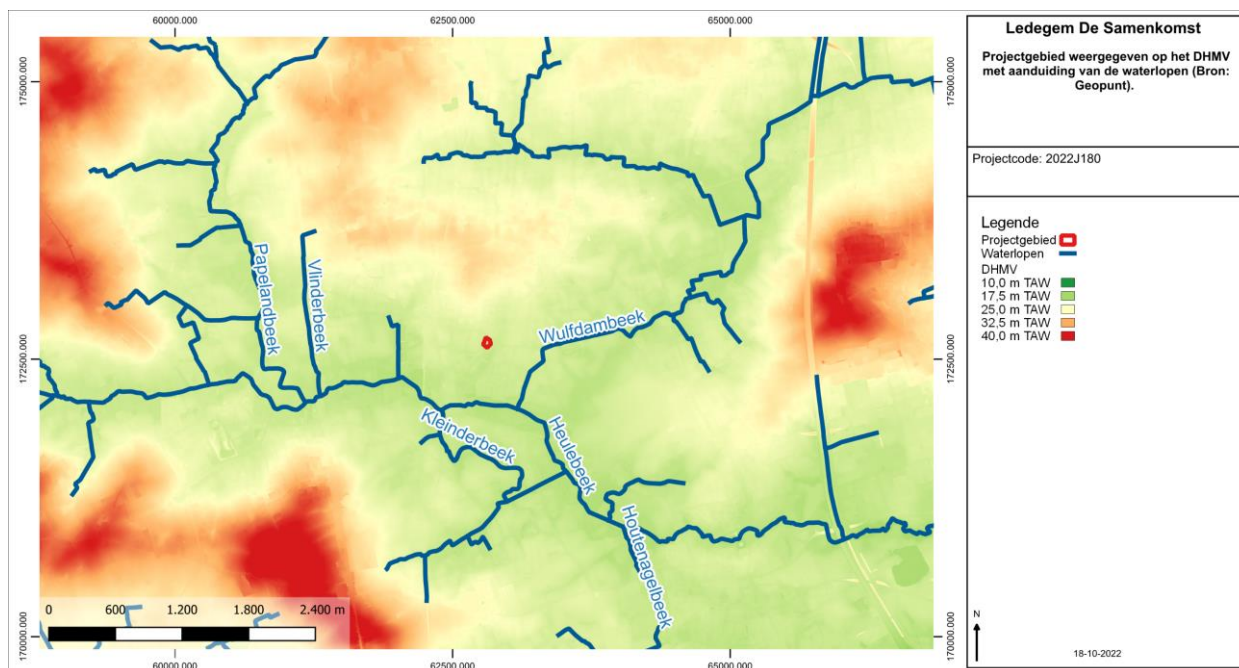
Het projectgebied situeert zich op de zuidelijke helling van een uitloper van de Centraal-West-Vlaamse Heuvelrug. Ca. 500 meter ten zuiden van het projectgebied loopt het alluvium van de Heulebeek. De Heulebeek is een bijrivier van de Leie en ontspringt in Zonnebeke ter hoogte van de Centraal-West-Vlaamse Heuvelrug. Via Dadizele, Ledegem en Moorsele watert de Heulebeek richting Kortrijk, waar ze in de Leie uitmondt. De afwatering in de omgeving van het projectgebied gebeurt in essentie vanaf voornoemde heuvelrug tot de Heulebeek. Ca. 800 meter ten oosten van het projectgebied loopt de vallei van de Wulfdambeek. Tegen de oostzijde van het projectgebied is een iets lager gelegen lineaire zone waar te nemen die verderloopt tot de Heulebeek. Mogelijk is dit een restant van een thans verdwenen waterloop.

Het projectgebied zelf situeert zich op een hoogteligging van ca. 21.0 – 21.6 m TAW en heeft een licht dalend verloop in zuidoostelijke richting. Hoogstwaarschijnlijk is het terrein geëgaliseerd bij de aanleg van de bestaande bebouwing.

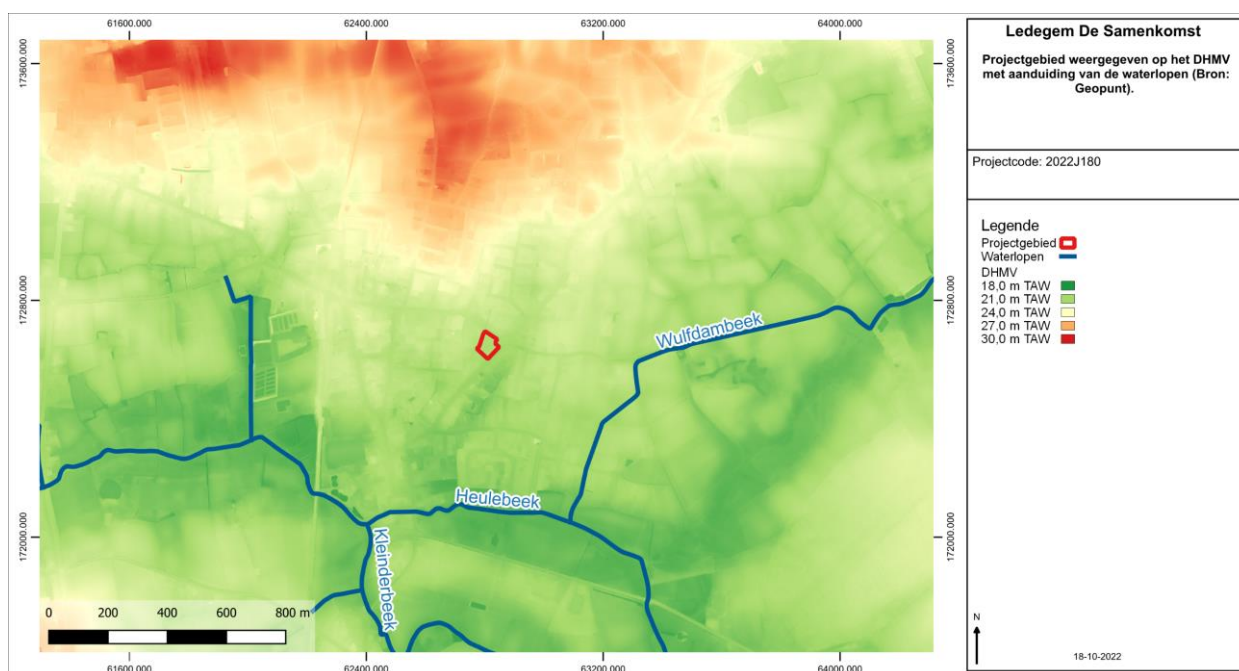
Het landschappelijk kader, op hoger gelegen terrein aan de rand van het alluvium van de Heulebeek, moet een zekere aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op jager-verzamelaars in de regio.

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

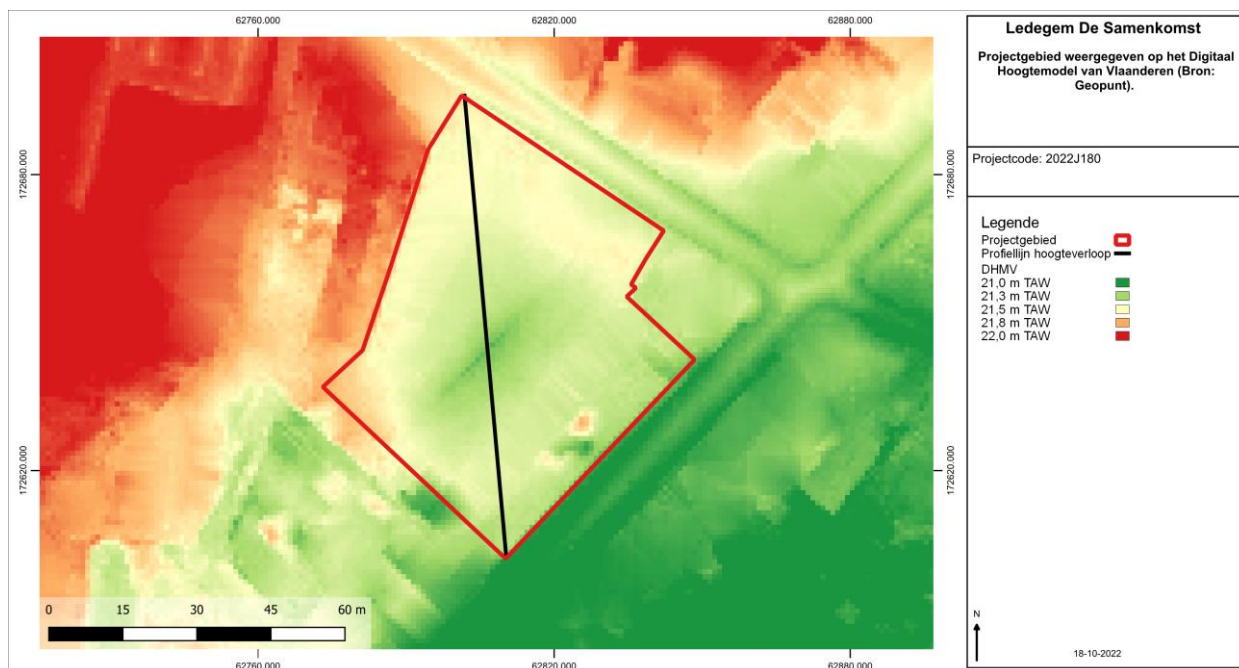

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

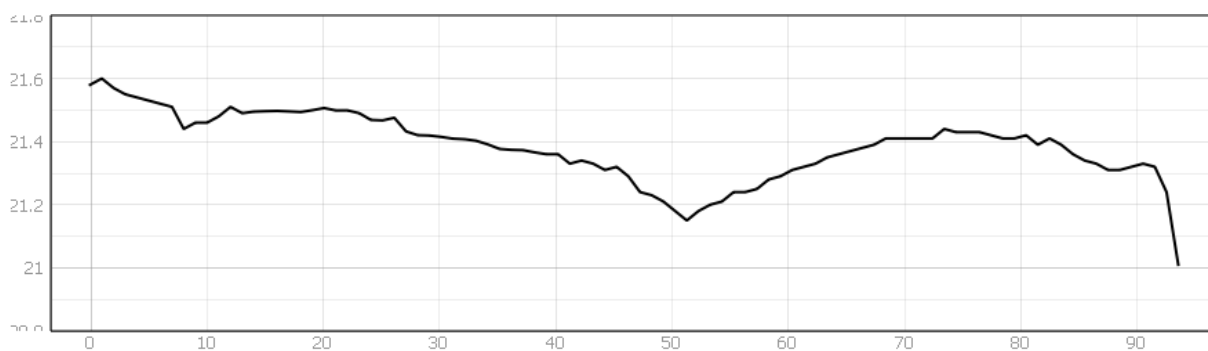

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

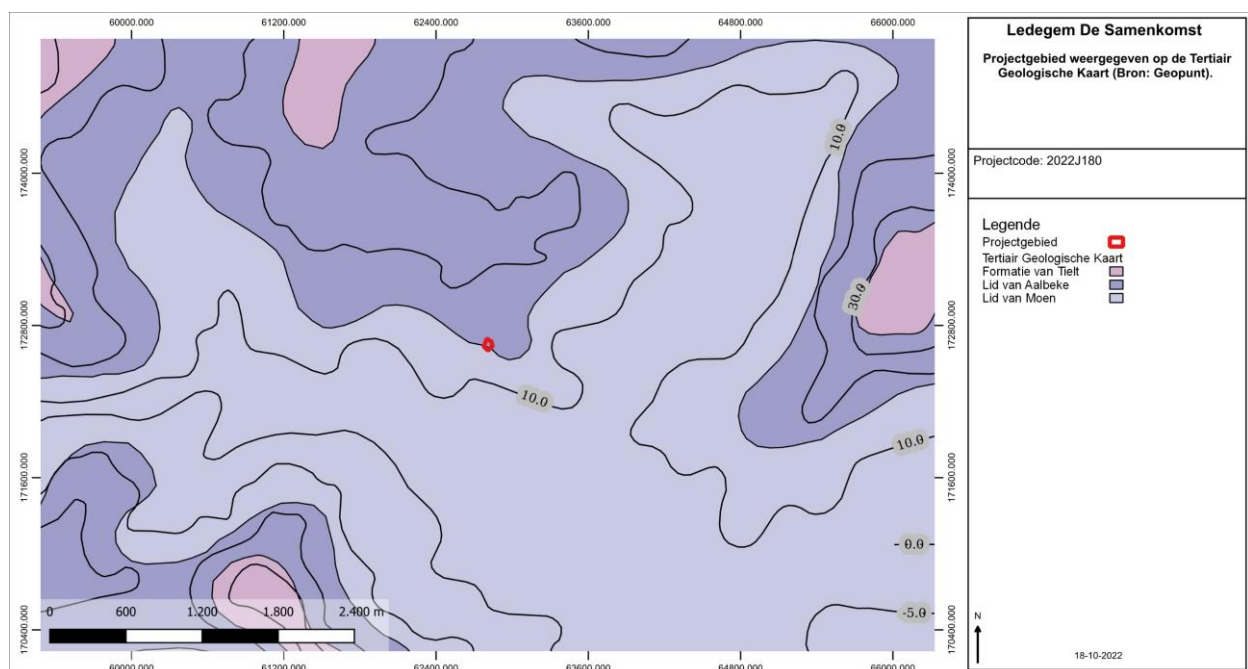
Figuur 11: Hoogteverloop, N-Z.

1.4.2.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is deels gelegen in het **Lid van Moen (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Aalbeke (Formatie van Kortrijk)**. Het Lid van Aalbeke is een fijnsiltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt uitgebaat voor vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels.

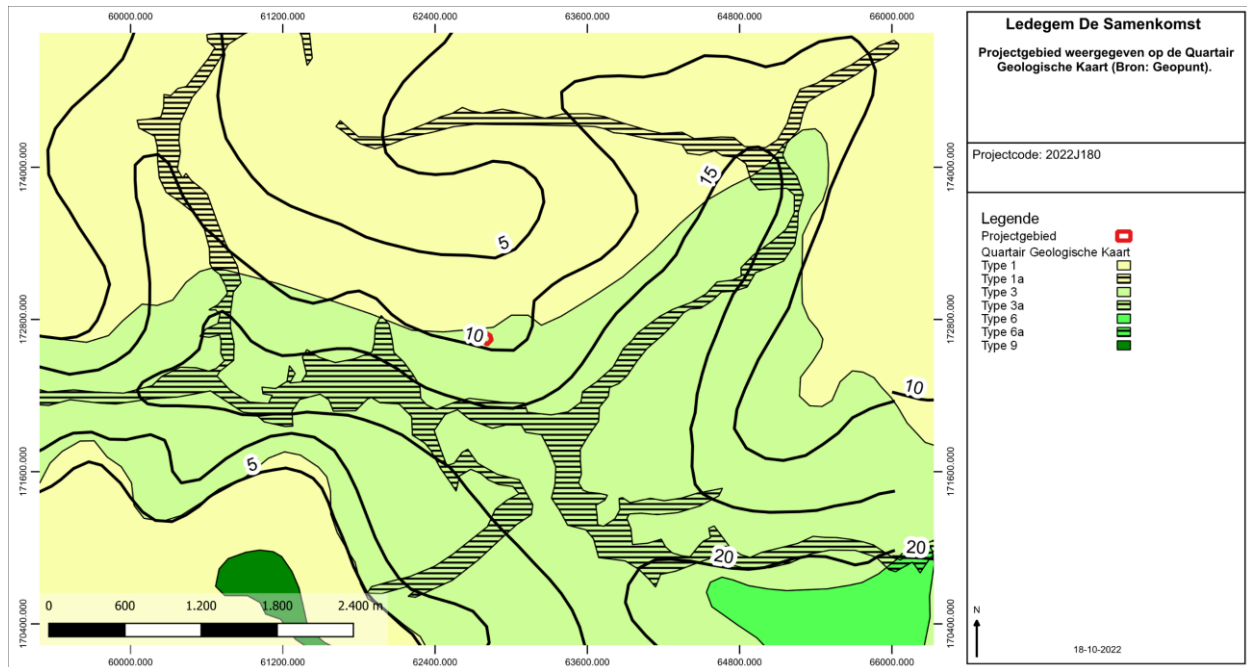

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Quartaire lithostratigrafie

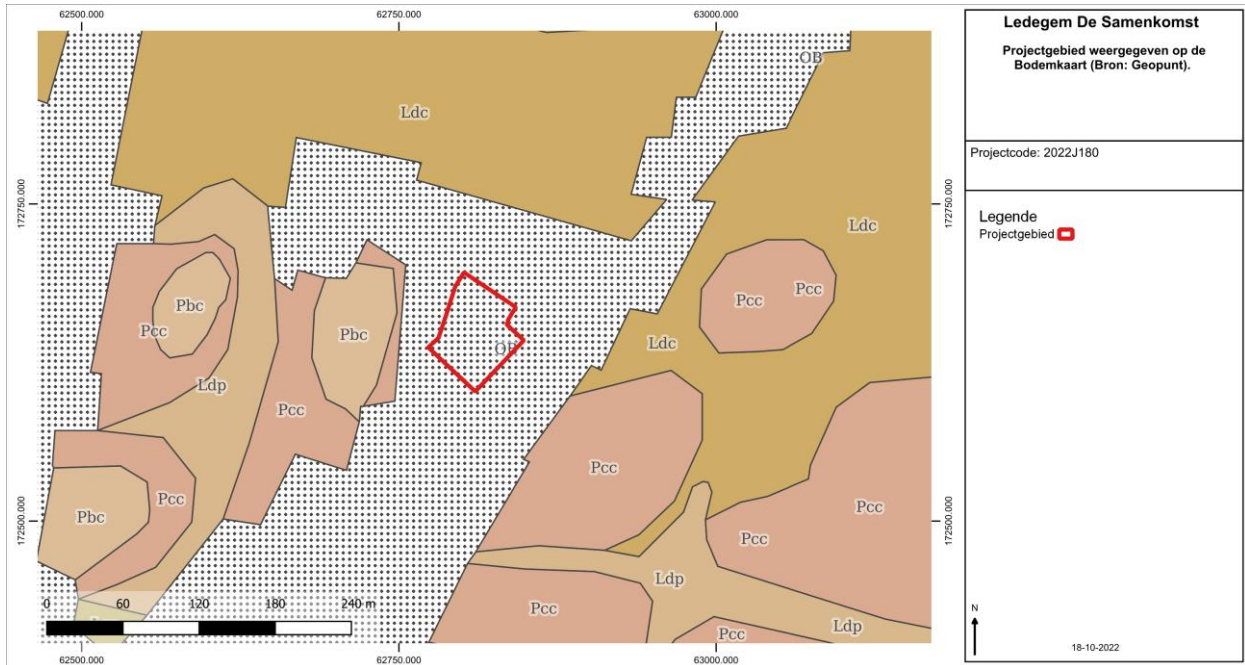
Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Bodenvormingsprocessen

De bodemkaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied geen informatie weer vanwege de bebouwde toestand. Op basis van de omliggende polygonen kan afgeleid worden dat de bodem bestaat uit relatief droge, lichte zandleem.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

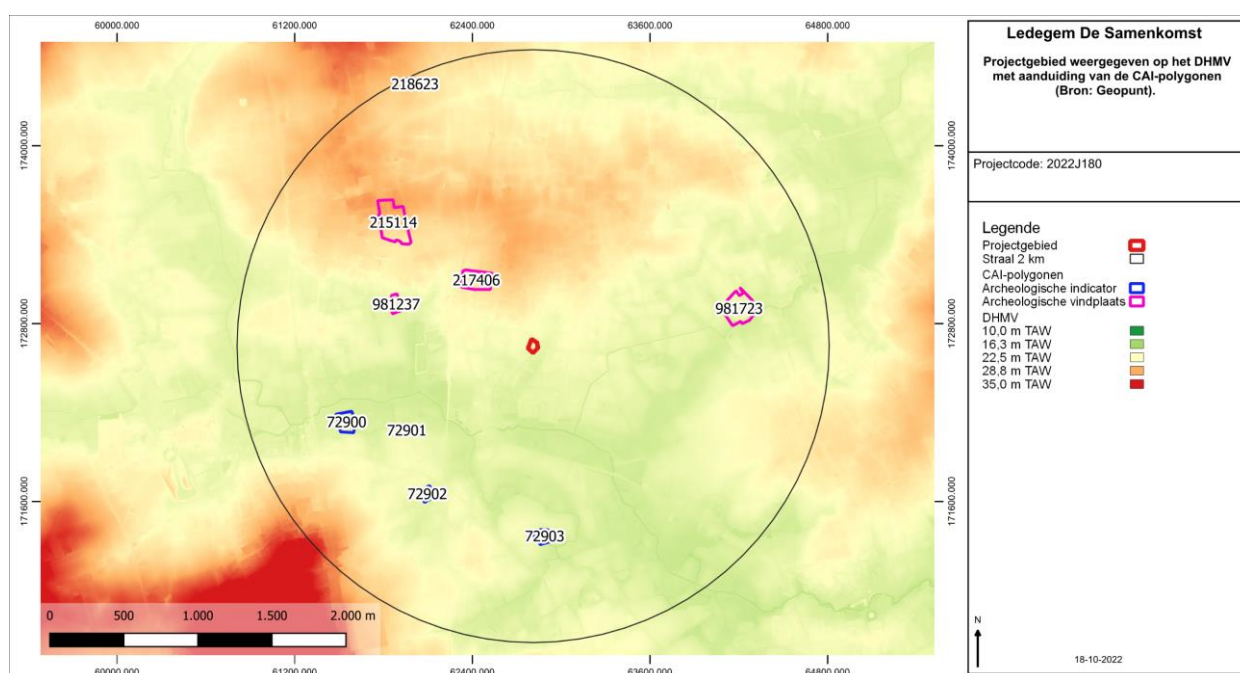
1.4.3 Historische en archeologische voorkennis

1.4.3.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Synthese

In de ruime omgeving van het onderzoeksgebied werden reeds enkele archeologische onderzoeken uitgevoerd. Ten noorden van het onderzoeksgebied zijn aan zowel de Nijverheidslaan als de Boomlandstraat, op hoger gelegen gronden, bij vlakdekkend onderzoek meerdere huisplattegronden, randstructuren en greppelsystemen uit de Romeinse periode in kaart gebracht. Bij onderzoek in het alluvium van de Wulfdambeek werden geen relevante sporen aangetroffen. Een archeologisch booronderzoek op de rand van de Heulebeek, verder westwaarts langs de Sint-Eloois-Winkelstraat, bracht enkele vuursteenresten in kaart. Hierbij konden echter geen wezenlijke clusters afgeleid worden. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen archeologisch relevante bodemsporen aangetroffen. Verder zijn op het kaartblad van de CAI meerdere cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse omwalde hoeves opgenomen. Hoewel de gekende vindplaatsen eerder schaars zijn is er in de omgeving aanwijzing voor aanwezigheid tijdens de steentijden langs de beekvalleien en bewoning tijdens de Romeinse periode op de iets hoger gelegen en drogere terreinen langs deze valleien.

Overzicht CAI-polygonen

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

215114	Opgraving (2013)
	Midden-Romeinse tijd: twee elkaar oversnijdende gebouwplattegronden (type De Clercq IA en BII). In het zuiden van de zone werden er verschillende greppelsystemen

	aangetroffen, waarin minstens 3 fasen kunnen herkend worden. In de omgeving van deze greppels werden eveneens enkele palenculsters opgetekend. Bron: Baeyens N., Eggermont N. 2016: Archeologische opgraving Ledegem Nijverheidslaen (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport, Monument Vandekerckhove Afdeling Archeologie Rapport 2016/04, Ingelmunster
217406	Opgraving (2013); NK: 15 meter Romeinse tijd: grachten in meerdere fasen, woonhuizen van verschillende types. Bron: Eggermont N. 2016: Archeologische opgraving Ledegem Boomlandstraat (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport, Ingelmunster.
981237	Mechanische prospectie (2021) Het proefsleuvenonderzoek leverde geen relevante archeologische sporen op. Het terrein kenmerkte zich grotendeels door de aanwezigheid van recente verstoringen te linken aan de voormalige bebouwing, waaronder puinkuilen, nutsleidingen (afvoerbuizen, ...). Ook in de onverstoorde delen werden geen archeologische sporen aangetroffen. Bron: Acke, B., Bracke, M., e.a., 2021: Nota Ledegem Papestraat 58, Acke & Bracke bv, Moerbeke
981723	Mechanische prospectie, LBO, VAB (2021) De resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek hebben aangetoond dat het plangebied over het algemeen gekenmerkt wordt door ondiepe verstoring, te wijten aan de serreteelt. Onder deze verstoring werd ter hoogte van boring 3 t/m 6 een intacte uitlogingshorizont (E-horizont), structuur Bhorizont (Bw-horizont) en/of BC-horizont waargenomen. Zowel tijdens het verkennend als waarderend archeologisch booronderzoek is vuursteen ingezameld. Echter, ondanks de gefaseerde aanpak was het niet mogelijk vuursteenclusters op te sporen. De positieve boorlocaties kennen slechts een zwakke clustering in bepaalde zones met hierbij telkens slechts één vondst per monster. Een stuk metaal werd teruggevonden, dat wellicht afkomstig is van een obus. Het aardewerk dat bij zowel het verkennend als waarderend booronderzoek werd aangetroffen gold als mogelijke indicator voor de aanwezigheid van een sporenvindplaats in het plangebied. Het proefsleuvenonderzoek werd tegelijkertijd met het waarderend booronderzoek uitgevoerd. De zones met enig steentijdpotentieel werden hierbij vermeden. Het proefsleuvenonderzoek bracht geen relevante archeologische sporensites aan het licht. De aangetroffen sporen waren beperkt tot enkele greppels, één kuil en één paalkuil. Bron: Perdaen, Y., Sadones, S. & Note, K. 2021: Nota Ledegem Sint-Eloois-Winkelstraat 114-116, BAAC Vlaanderen Rapport Nr. 1739, BAAC Vlaanderen bvba, Bassevelde.

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

72900	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
72901	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
72902	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
72903	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht

Metaaldetectie

218623	Metaaldetectie Nieuwe tijd: munt
--------	-------------------------------------

1.4.3.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Onderzoek in de omgeving van het plangebied is relatief schaars. Vermoedelijk is deze iele spreiding veeleer te wijden aan een gebrek aan archeologisch onderzoek dan een reflectie van de historische realiteit. Het reeds uitgevoerde archeologisch onderzoek in Ledegem wijst op een rijk bodemarchief. Bij een recent proefsleuvenonderzoek aan de Sint-Eloois-Winkelstraat zijn een aantal lithische fragmenten aangetroffen die te dateren zijn in het finaal-paleolithicum en vroeg-mesolithicum. Zowel de opgravingsmethode als de beperkte gaafheid van de bewaring zorgden ervoor dat deze fragmenten niet in hun context konden bestudeerd worden. Ook aan de Boomlandstraat zijn twee vuurstenen artefacten aangetroffen, waaronder een pijlpunt die te dateren is in het laat-neolithicum of de vroege bronstijd.

Bij het onderzoek aan de Sint-Eloois-Winkelstraat werden tevens een aantal scherven uit de metaaltijden/vroeg-Romeinse periode gelokaliseerd die mogelijk in verband kunnen gebracht worden met de archeologische site aan de Boomlandstraat. Op deze site werden vijf gebouwplattegronden uit de late ijzertijd/Vroeg-Romeinse periode opgegraven, alsook een aantal brandrestengraven. De aanwezigheid van mensen in de Romeinse periode wordt bevestigd door de aanwezigheid van twee gebouwplattegronden aan de Nijverheidslaan.

Er zijn tevens sporen aangetroffen van menselijke frequentie in de volle middeleeuwen. Aan de Sint-Eloois-Winkelstraat is een randscherf van een kogelpot uit de volle middeleeuwen gelokaliseerd.¹ Aan de Nijverheidslaan zijn zowel sporen van kleiwinning als grachten uit de volle middeleeuwen in kaart gebracht. Verder zijn door middel van historisch-cartografische studie een aantal sites met walgracht gekend. Concreet wijzen de beschikbare archeologische gegevens op een rijk archeologisch bodemarchief.

¹ Van Hoecke, H. Bakx, R. & Sadones, S. 2019. Ledegem, Sint-Eloois-Winkelstraat: Verslag van Resultaten, BAAC Vlaanderen, p.33.

1.4.3.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

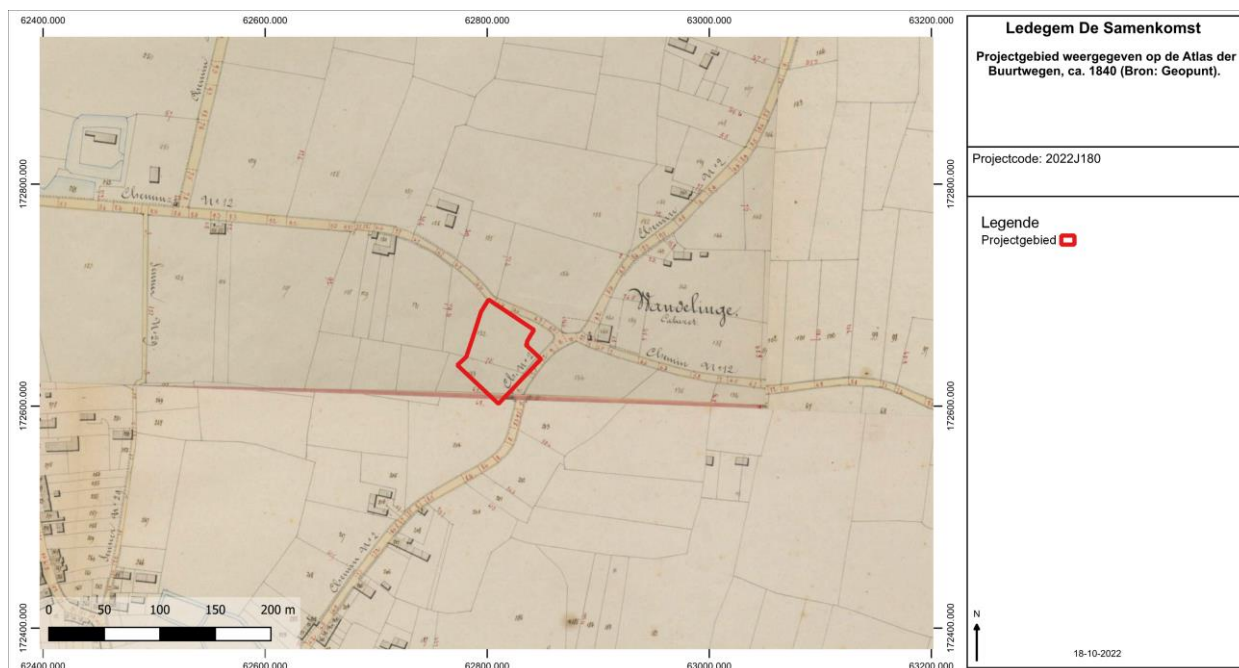
De Ferrariskaart karteert het projectgebied als akker. Het terrein grenst ten noorden aan de Sint-Eloois-Winkelstraat en ten zuidoosten aan de Rollegemstraat. De omgeving is een lappendeken van stukken akkers en weiland waar verspreid hoeves voorkomen. De bebouwing concentreert zich rondom de dorpskern van Ledegem, verder ten zuiden. De ligging langsheen een oudere invalsweg richting de dorpskern impliceert dat er een verhoogde verwachting is voor het aantreffen van bewoningssporen binnen de projectgrenzen.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

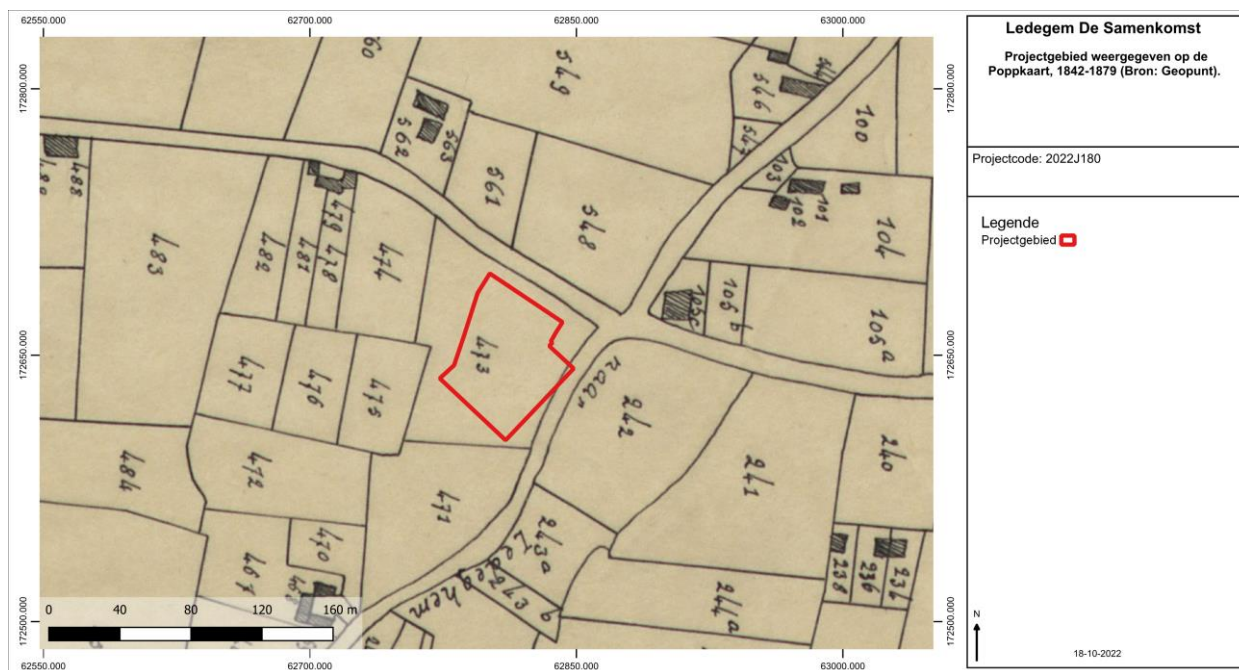
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.4.3.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een zekere evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Op de oudste luchtopname zijn twee parallelle lange gebouwen waar te nemen met tussenin een verharde koer. Het betreft het gebouwenbestand van een school. Aan de straatzijde zijn verschillende huizen waar te nemen. In de jaren '80 wordt aan de straatzijde een cultureel centrum gerealiseerd. Tussen 2003 en 2008 breidt dit cultureel centrum uit ten behoeve van het noordelijke schoolgebouw.

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

Er is in het verleden reeds een bekrachtigde archeologienota opgemaakt met **ID 23991**. Deze archeologienota werd toegevoegd aan de sloopvergunningsaanvraag. De huidige archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van de geplande nieuwbouw. In de vorige nota werd rekening gehouden met het bouwrijp maken van het terrein. Het advies blijft ongewijzigd. Het projectgebied is ca. 3797 m² groot en is voor het grootste deel bebouwd en verhard.

Ledegem is gegroeid vanuit een nederzetting op de noordelijke oever van de Heulebeek. Het onderzoeksgebied is ten noordoosten gelegen van de dorpskern en bevindt zich in het overgangsgebied tussen een uitloper van de Rug van Westrozebeke en de zuidelijk gelegen vallei van de Heulebeek. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer bestaand uit eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op fluviaatle afzettingen van het Weichseliaan. De bodemkaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied geen informatie weer vanwege de bebouwde toestand. Op basis van de omliggende polygonen kan afgeleid worden dat de bodem bestaat uit relatief droge, lichte zandleem. De omgeving van het onderzoeksgebied, langs de rand van de gradiëntzone van de Heulebeek moet ongetwijfeld aantrekkelijk geweest zijn voor rondtrekkende groepen jager-verzamelaars.

Uit de cartografische bronnen kan afgeleid worden dat het onderzoeksgebied zich ten noordoosten bevindt van de historische kern van Ledegem. De dorpskerk bevindt zich nabij een brug over de Heulebeek. Op de Ferrariskaart is te zien dat de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied een landelijk karakter heeft. Het terrein is ingekleurd als akker en is vrij van bebouwing. Het huidige stratenpatroon is reeds te herkennen. Op de 19^e-eeuwse bronnen is geen wezenlijke evolutie te zien inzake het landgebruik. Op de Vandermaelenkaart is aan het kruispunt een kapel weergegeven. Binnen de sequentie luchtbeelden is op het oudste luchtbeeld de huidige toestand reeds grotendeels te herkennen. De impact van de huidige bebouwing op het bodemarchief is vooralsnog ongekend.

In de ruime omgeving van het onderzoeksgebied werden reeds enkele archeologische onderzoeken uitgevoerd. Ten noorden van het onderzoeksgebied zijn aan zowel de Nijverheidslaan als de Boomlandstraat, op hoger gelegen gronden, bij vlakdekkend onderzoek meerdere huisplattengronden, randstructuren en greppelsystemen uit de Romeinse periode in kaart gebracht. Bij onderzoek in het alluvium van de Wulfdambeek werden geen relevante sporen aangetroffen. Een archeologisch booronderzoek op de rand van de Heulebeek, verder westwaarts langs de Sint-Eloois-Winkelstraat, bracht enkele vuursteenresten in kaart. Hierbij konden echter geen wezenlijke clusters afgeleid worden. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen archeologisch relevante bodemsporen aangetroffen. Verder zijn op het kaartblad van de CAI meerdere cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse omwalde hoeves opgenomen. Hoewel de gekende vindplaatsen eerder schaars zijn is er in de omgeving aanwijzing voor aanwezigheid tijdens de steentijden langs de beekvalleien en bewoning tijdens de Romeinse periode op de iets hoger gelegen en drogere terreinen langs deze valleien.

Concreet dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De verwachting in de omgeving van het terrein bestaat uit zowel artefactenconcentraties als resten van bewoning, begraving en andere activiteiten. Daartegenover staat echter dat het terrein voor het grootste deel bebouwd en verhard is waardoor het bodemarchief mogelijk in verregaande mate is verstoord. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek na de sloopwerken de bodemopbouw en verstoringsgraad te evalueren. Mocht hieruit blijken dat bodemhorizonten aanwezig zijn die wijzen op betere

bewaringsomstandigheden m.b.t. artefactensites dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende boringen en/of testvakken. Na onderzoek in functie van steentijdsites is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte manier om aanwezige sporen in kaart te brengen en de impact van de geplande werken hierop in te schatten.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2022

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

